

NR. 1, FEBRUAR 2016

ISSN 1891-0920

INNHOOLD

Hilsen fra redaktøren	3
NYTT FRA STYRET:	
Nye styremedlemmer og redaktør for Hamro Patrika	4
Norge-Nepalforeningen starter temagrupper!	4
Medlemsmøte 15. februar	5
Vårens kalender:	5
FORENINGEN OG MEDLEMMENE:	
Nekrolog	6
SIDEN SIST I NORGE:	
-Back off India! Nepalere i Norge demonstrerte foran Stortinget	7
SIDEN SIST I NEPAL:	
Ny grunnlov	9
Tidligere statsminister Sushil Koirala (1939-2016)	9
Blokade på grensen til India	9
REPORTASJE: BLOKADE	
The battle for Mahendra Highway	11
TEMA: REIS TIL NEPAL	
Reiser folk til Nepal nå ?	14
-Back on the top of the world	14
-Senket prisene for å lokke lokke turistene tilbake	16
Roughguides kåret Nepal til verdens beste land å reise til!	18
SIDEN SIST I NORGE:	
NepaliMed Norway fikk årets julegave fra NTNU!	19
TEMA: GJENOPPBYGGING ETTER JORDSKJELVET	
Hvorfor raste pagodene sammen?	21

Forsiden: The Constituent Assembly (CA) has passed the constitution bill with two thirds majority on Wednesday, Nepali Times, 16 september, 2015. Foto: Bikram Rai, Nepali Times

Hamro Patrika sendes med e-post til medlemmer som har betalt kontingenten.

Med et nummers forsinkelse legges HP ut som en pdf fil på
Norge-Nepal foreningens hjemmeside: www.norge-nepal.no.

Kontingenten betales til konto 6011.06.71221:

Enkeltmedlem kr. 175, familie kr. 225, organisasjon kr. 350.

Usikker på om du har betalt kontingenten?

Kontakt kasserer Smita Malla: smitamalla@hotmail.com

Hilsen fra redaktøren

Kjære lesere!

Jeg går til oppgaven som ny redaktør for Hamro Patrika med stor ydmykhet. Fra før har andre gjort en fantastisk innsats med bladet. Heldigvis har jeg med meg en flott redaksjonsgruppe og et solid styre som støttespillere.

Og, ikke minst har vi dere medlemmer. Til sammen sitter Norge-Nepalforeningen på svært mye kunnskap. Engasjementet for Nepal har vi felles. Dette er veldig spennende!

Endelig kan vi gi dere første nummer av Hamro Patrika i 2016.

Det var særlig to tema som pekte seg ut som spesielt viktige å følge opp da redaksjonen kom sammen i høst. Det var gjenoppbygging i Nepal etter jordskjelvet og situasjonen for turistnæringen i landet. Siden skapte blokaden en kritisk situasjon, som enda ikke er løst.

I dette nummeret av HP har vi tatt med noen få større nyheter i Nepal og i Norge fra det siste halve året. Du finner dessuten flere reportasjer og intervjuer tett på situasjonen i Nepal.

Under temaet gjenoppbygging etter jordskjelvet byr Hans Christie Bjønness på interessant og lærerik artikkel om pagodene. Den utforsker gåten om hvorfor noen byggverk raste sammen og andre ikke i jordskjelvet.

Hamro Patrika skal komme med flere gode utgivelser fremover. Derfor ønsker vi bidrag fra dere medlemmer! Har du lyst til å skrive? Vil du tipse oss om saker?

Skal du til Nepal? Driver du hjelpearbeid? Har du en historie eller opplevelser å fortelle om? Forsker du på noe i Nepal? Kan du kommentere samfunn og politikk? Tipse oss om Nepalrelaterte arrangement i Norge? Du kan skrive kort, eller litt lengre. Og, send oss gjerne foto!

Ta kontakt pr. telefon eller e-post: post@norge-nepal.no

Ragnhild Krogvig Karlsen

Nye styremedlemmer og redaktør for Hamro Patrika

25. august 2015 ble det holdt ekstraordinært årsmøte, og to nye styremedlemmer ble valgt inn:

- Per-Sverre Bardum, nestleder
- Ragnhild Krogvig Karlsen, redaktør

Per-Sverre Bardum har dessverre måttet trekke seg igjen, grunnet sykdom. Vi takker ham for initiativ og innsats i høst.

Ragnhild Krogvig Karlsen er valgt til ny redaktør for Hamro Patrika og sitter derfor også i styret. Fra før sitter Kari Jansson, Ingrid Jæger, Smita Malla og Leyla Kutlu i styret.

Det ble også etablert en redaksjon for Hamro Patrika som i tillegg til redaktør består av:

- Andreas Kjernald
- Mikkel Vindegg
- Bijaya Shrestha
- Manohar Pradhan (layout)

Norge-Nepalforeningen starter temagrupper!

Styret ønsker å øke Norge-Nepalforeningens aktivitet i 2016, og vil legge til rette for at medlemmene selv kan bidra i større grad med sin kunnskap, inspirasjon og engasjement.

Engasjementet for Nepal er stort i Norge nå. Etter jordskjelvkatastrofen opplevde også foreningen stor etterspørsel fra media etter kunnskap om Nepal. Mange er opptatt av hjelpearbeidet og mange er opptatt av reiser til Nepal og møter med folk, kultur, samfunn og natur. Kan vi sette i gang aktivitet og tiltak som styrker engasjementet for Nepal og vennsforholdet mellom Norge og Nepal?

Styrets første tiltak i 2016 blir å etablere grupper som tar for seg bestemte tema.

Temagruppene kan f.eks. jobbe med å øke reising til Nepal (for å støtte turistnæringen i landet!), eller med informasjon om hjelpearbeid og gjenoppbygging. Eller med et kulturelt arrangement? Hva er du interessert i?

Vi inviterer til årets første medlemsmøte:

Medlemsmøte 15. februar

Kom på Norge-Nepalforeningens idéverksted for medlemmer og andre med interesse for Nepal!

TID: Mandag 15. februar, kl. 18.00 – 20.30 STED: Batteriet, Fredensborgveien 24A, Oslo

Har du lyst til å engasjere deg mer i Nepal eller lære mer om landet? Foreningen ønsker å legge til rette for flere møteplasser for medlemmer og påidéverkstedet bidrar du til å forme hva foreningen skal jobbe mot framover.

Kunne du tenke deg å diskutere bistand, politikk etc med andre Nepal-engasjerte, ønsker du å lære deg nepali, kunne du tenkt deg å jobbe med reiseinformasjon, eller arbeide med informasjonsformidling i media? Her er det plass til alle ideer og ønsker!

Målet med idéverkstedet er at de med overlappende interesser finner hverandre og kan danne interessegrupper som jobber med akkurat det de er interessert i.

Ta gjerne med en venn: Det er ingen plikt å delta i en gruppe, og alle medlemmer er velkomne til årets første medlemsmøte. Ta gjerne med en venn som er nysgjerrig på det vakre landet!

Påmelding: For å fasilitere på best mulig måte, ønsker vi at du melder deg på til post@norge-nepal.no no helst før 14. februar.

Ut og spise etterpå: Vi går ut for å spise daal bhat etter møtet og om du ønsker å bli med, må du også si i fra om det til samme frist. Velg mellom kylling, lam eller vegetar (betales selv).

Vårens kalender:

- **Medlemsmøte 15. februar, 2016**
- **Årsmøte m/valg 31. mars, 2016**
- **Medlemsmøte i april/mai/juni**

Vi søker nye kandidater til styret! Er du interessert? Ta kontakt med Anuradha Gurung i valgkomiteen: anuradha.gurung.amundsgard@dnvgl.com

FORENINGEN OG MEDLEMMENE: Nekrolog

Thrond Berge Larsen er død

Skrevet av **Olav Myrholt**

Vår nesten alltid tilstedeværende Thrond Berge Larsen er gått bort i en alder av 71 år. Han døde på Lovisenberg sykehus etter sitt andre hjerteinfarkt den 27. september. Ifølge hans niese bevarte han sitt gode humør til det siste. De siste tre-fire årene hadde han vært en del plaget av sykdom. Han bodde på Sagene og var en sterkt engasjert lokalpatriot der sammen med venner i kunst- og kulturlivet. Dette kombinerte han med å være nesten like engasjert og kulturinteressert i Larvik-traktene der han opprinnelig kom fra.

Thrond hadde sin universitetsutdannelse fra Sveits og arbeidet i Norconsult og Miljøvern-departementet. Han avsluttet arbeidslivet i vassdragsavdelingen i Miljøverndepartementet.

Han var av de aller ivrigste i Norge-Nepalforeningen gjennom mange år etter å ha besøkt landet profesjonelt og som turist. Han arbeidet der for Norconsult for 40 år siden. Thrond satt i styret i flere perioder, i 1988-1989, 2002, og 2008-2009, og deltok ellers aktivt i foreningens diskusjoner og aktiviteter. Han var en hjelpsom venn som man alltid vekslet noen ord med i møtapausene, og som alltid var interessert i hva du holdt på med. Sjelden satte han seg selv i sentrum.

Han var en bereist mann, som i tillegg til Nepal også var sterkt opptatt av India, Tibet og tibetanernes situasjon, og Etiopias, Nord-Afrikas og Midtøstens kultur og arkitektur. Noen av de siste sterke inntrykkene han delte med oss som holdt kontakten med han på sosiale media var fra Palestina og Syria i lys av krigen der, spesielt fra Aleppo og Palmyra. Fra reisene sine hadde han mange bilder og mye å fortelle, og han avholdt flere fotoutstillinger og skrev artikler. Han hadde en lun humor, og brukte å presentere morsomme og smilende kamel-bilder han selv hadde tatt til å løse opp mørke tider og temaer.

Han hadde utrolig mange venner, både fra naboskap, foreningsliv og arbeidet sitt. Selv om han ikke selv stiftet familie, var slektsbåndene til Tjølling og Larvik sterke. Musikk-, kafé- og sommerselskapsliv likte han godt, fra tidlige Club7-dager til Kaffebrenneriet på Sagene.

Takk for nærvær, bidrag, og mange trivelige samtaler og stunder i Norge-Nepalforeningen, Thrond!

Vi lyser fred over Thrond Berge Larsen sitt minne.

-Back off India! Nepalere i Norge demonstrerte foran Stortinget

Mange organisasjoner stod bak demonstrasjonen som ble holdt foran Stortinget i Oslo, 20. november, 2015 mot blokaden som stopper tilførsel av varer til Nepal på grensen til India. Nepalsk diaspora var representert med rundt 200 personer.

Written by **Ammar Bahadur Singh**

To protest against inhuman Indian blockade of essential supplies, Nepalese Community in Norway (NCN), which includes all Nepalese organizations across Norway, organized a mass protest against the ongoing Indian blockade of essential supplies (gasoline, cooking gas, medicines, foods, etc.) across Nepal-India border points.

About two hundred Nepalese people living in Oslo, Ås, and other cities gathered in front of the Norwegian parliament building from 12:00 to 14:00 and drew the attention of Norwegian people about the ongoing inhuman Indian blockade that has been in place for more than a month. The protestors were holding placards with slogans like "Nepal choked by India", "The act of blocking

Rundt 200 nepalere i Norge var med på demonstrasjonen foran Stortinget 20. november.

essential supplies is terrorism", "Back off India", "Remove illegal and inhuman Blockade" etc..

The protest program was intended to garner the support of the Norwegian government and public in order to mount pressure over India to remove the illegal blockade, and show that Nepalese across the globe are united against the inhuman Indian blockade. Furthermore, the protestors urged the Indian government to respect the democratic progress of the sovereign nation and not to meddle with the internal affairs of Nepal.

SIDEN SIST I NORGE

Blockade that is imposed under any pretext is unacceptable and has been taken as the abuse of the rights of Nepal to have free access to and from sea transit. The ongoing demonstrations in Tarai is Nepal's internal matter. The government of Nepal has been continuously holding political talks with the agitating forces and is absolutely capable of resolving the crisis.

These took part in the protest:

1. Nepalese Community in Norway (NCN)
2. Non-Resident Nepali Association (NRNA), Norway)
3. Nepalese Student Community in Oslo (NESCO)
4. Overseas Nepalese Forum (ONF), Norway
5. BibekSheel Nepali Norway (BSNN)
6. Helping Hand for Nepal (HHN).
7. Nepalese Peoples Progressive Forum (NPPF), Norway
8. Nepali Society in Ås
9. Nepali Jana Samparka Samiti, Norway
10. Nepalese Portuguese Society

Artikkelforfatter Ammar Bahadur Singh var blant dem som markerte alvoret i situasjonen i Nepal med appell til India om å respektere Nepals suverenitet.

Ny grunnlov

20. september 2015 vedtok Nepal en ny grunnlov som tar sikte på å styrke skiftet fra et hindumonarki til et sekulært og føderalt demokrati. Dette er den sjette konstitusjonen siden demokratiet ble etablert i 1950, men det er aller første gang grunnloven er skrevet av folkets valgte representanter og ikke av monarkiet eller en utvalgt komité.

Tidligere statsminister Sushil Koirala (1939-2016)

Tirsdag 9. februar 2016 kom nyheten om at Nepals tidligere statsminister Sushil Koirala (76) var død. Han skal ikke ha vært langvarig syk, men slitt med lungebetennelse de siste dagene, derfor kom det overraskende. Koiralas politiske liv strakk seg over seks tiår, og han satt blant annet 19 år i eksil i India. Først og fremst vil han bli husket for den nye grunnloven. I 2008 ble han partileder, og i 2014 ble han Nepals 37. statsminister. Han nektet å trekke seg før en ny konstitusjon var på plass høsten 2015. Han gikk av 10. oktober da Khadga Prasad Sharma Oli overtok.

Blokade på grensen til India

Siden 23. september 2015 har viktige transportårer fra India til Nepal blitt blokkert på grensen. Blokaden har resultert i akutt bensinkrise, mangel på matforsyninger og andre viktige leveranser til Nepal. Konsekvensene er økonomisk og humanitær krise, en økt belastning på folket mens det enda ikke er gått et år siden jordskjelvkatastrofen.

Omfattende skadevirkninger

I Kathmandu dalen er følgene blant annet mangel på elektrisitet og materialer. Gjenoppbyggingsarbeidet har stoppet opp. Selv om enkelte leveranser sporadisk slipper gjennom, f.eks. grønnsaker og frukt fra India, er situasjonen alvorlig.

-Mangelen på drivstoff og gass har alvorlige konsekvenser, spesielt for de aller fattigste som bor i avsidesliggende områder, skrev Mari Gjengedal i høst i et innlegg i Dagsavisen på vegne av utviklingsorganisasjonen Spire, i samarbeid med *Ingvild Mangerud* og *Lise Bjerke*.

Hvorfor protester og blokade

Bakgrunnen for blokaden og demonstrasjonene er uenighet om den nye grunnloven som ble

MADHESERNE

Madhesi (skrives også madheshi) er et fellesnavn som brukes på de flernasjonale befolkningene som tradisjonelt bor i Nepals flate, tropiske sletteland Tarai, på grensa mot India. Navnet brukes også omtrent synonymt med Tarai i geografisk betydning. Ordet *madesh* skal i følge en del forskere stamme fra formen Madhya Desh som betyr Midtlandet, mens andre forskere mener det stammer fra Matsya Desh, som betyr Fiskelandet, et navn som finnes i det hellige hinduskriptet Mahabharata.

Kilde: wikipedia

SIDEN SIST I NEPAL

vedtatt i september. Utenriksminister Børge Brende diskuterte situasjonen i Nepal da han møtte Indias utenriksminister i november. I et svar til Heikki Holmås (SV) i Stortingets spørretime sa Brende at den nepalske grunnloven ble støttet av et stort flertall i Nepals parlament, men ikke av representantene for den etniske minoriteten *madhesh*. Madhesh-gruppen har tatt initiativ til de omfattende streikene og demonstrasjonene for å få grunnloven endret.

Støttet av India?

Utviklingsorganisasjonen Spire med mange på sin side, mener India uoffisielt står bak blokaden og bevisst hindrer innførselen av varer til Nepal. India har allerede kritisert Nepal for å ha vedtatt den nye grunnloven for raskt, og har uttrykt sin bekymring for at Nepals nye grunnlov ikke ivaretar rettighetene til folkegruppene som bor langs den indiske grensen. India på sin side, hevder at blokaden ikke politisk motivert.

Mot oppløsning av blokaden og løsning på konflikten?

Dette skrev Kathmandu Post om 26. januar i år:

I januar uttrykte generalsekretær i FN, Ban Ki-moon støtte til at parlamentet i Nepal ville holde avstemning om å endre grunnloven, og håpet dette ville hjelpe frem en løsning på konflikten.

I slutten av januar tok styreleder for maoistene, Pushpa Kamal Dahal, initiativ til å finne en løsning gjennom dialog med Rajendra Mahato i Sabhavana-partiet (NSP).

Men, madhesernes parti mener myndighetene ikke har innfridd kravene. De har uttrykt planer om å avslutte blokkeringene av den indiske grensen, for å fortsette å protestere i andre former andre steder, fordi resultatene av blokaden ikke var som ønsket.

Foto: Mikkel Vindegg

The Record er et uavhengig og alternativt online-magasin med base i Kathmandu. Nettstedet byr på aktuell kommentar til politikk, samfunn og kultur.

Nettstedet legger ikke vekt på å være først med nyhetene, men på å være et sted der skribenter og lesere kan reflektere over nyhetsbildet. De ser etter nyansene, og bryr seg om de nære tingene, og håper at også vi gjør det.

Hamro Patrika har vært så heldig å få lov til å gjengi artikler fra The Record, under forutsetning av at vi krediterer opphavsstedet, forfattere og fotografer.

Foto-reportasjen fra Saptari bringer oss rett inn i dramaet som har foregått i lavlandet ved den indiske grensen.

Journalisten Bhola Paswan var på stedet en novemberdag i 2015 under blokaden, og skildret tragedien som utspant seg.

The Record is an independent and alternative online magazine based in Kathmandu. It offers fresh commentary on politics, society, and culture.

The Record is less a source for breaking news than a place where writers and readers can reflect on the news of the day. We look for nuance, and we care about the little things. We hope you do too.

The battle for Mahendra Highway

In Saptari, four Madhesi protesters are killed by the police within 24 hours.

By **Bhola Paswan**, Saptari, Monday, November 23, 2015

When the latest rounds of talks between the government and the Madhesi parties five days ago failed like many others, the protesting Madhesi parties decided to capture the Mahendra Highway (also called the East-West Highway) in addition to the key border transits. Their goal was to bring the buses and trucks escorted by the security forces to a halt. The police responded with deadly violence. Between the evening of November 21 and 22, they killed four protesters and left scores injured.

I live in Kanchanpur in Saptari district. On November 21 I left my house at six in the morning to meet the education minister, who was speaking to journalists in Bardibas, Mahottari. All along the way, the roads looked deserted. In Lahan, youth were burning tires on the street.

By 6 p.m. I was back in Saptari district. I met these four Dalit youth, each carrying a stick, on the road

in Rupani. They belong to the Musahar community. The boy in the middle with the backpack is Ram Bilas Sada. He lives in Chinnamasta, a border village 30 kilometers away. He was carrying warm clothes for the night. The Madhesi parties had called on the villagers to occupy the streets and donate twenty rupees and a kilo of rice from each household, saying the protests would carry on for

The boys from Chinnamasta.

Photo: Bhola Paswan

REPORTASJE: BLOKADE

a long time. Their slogan was “*rajmarg bharu*”—*fill the highway*.

Ram Bilas told me that about 50 youth from his village had come to protest. Later that day two protesters would die, one of them a Dalit man.

Around eight, I saw a man welcoming the protesters arriving in tractors, announcing that this would be a decisive movement. Some others were cooking for the protesters. The cook said they were preparing food for about 3,000 people. Unlike in the outlying villages of the Madhes, Dalits and non-Dalits eat together in the streets. Here Dalits feel equal to all. The large number of Dalits in these protests did not surprise me at all.

On the streets, Dalits feel equal. Photo: Bhola Paswan

By nine, I was back in my home in Kanchanpur, Saptari. I saw protesters stop an ambulance on its way to Janakpur. Instead of a patient, it was carrying 500 liters of petrol. The driver fled the scene as soon as the vehicle was stopped. The protesters wanted to burn the ambulance for smuggling petrol, but Anuj Yadav, a coordinator of the Morcha, stopped them. Yadav lived nearby. Several protesters became angry and threw rocks at Yadav’s house. In the end, the protesters seized the jerry cans, poured the petrol out on the street,

Protesters wanted to set fire to the ambulance for smuggling petrol. Photo: Bhola Paswan

and lit it. The cover photo shows the resulting blaze.

Around 10 p.m., the security forces tried to clear the roads by forcing the protesters off the road. The protesters responded to police *laathis* by throwing stones. Soon the police opened fire on the protesters in several locations in Saptari.

The mother of Nageswor Yadav holds the body of her dead son at the Gajendra Narayan Singh hospital in Rajbiraj, the district headquarters of Saptari, while Yadav’s brother looks on. Nageswor had come from a village 10 kilometers away to join the protest. The next day, police entered the hospital and assaulted the workers there.

Another protester, Birendra Ram, was killed in Bhardah.

A curfew was declared by the district administration at one the morning. In the morning, irate protesters burned a police post in Rupani. At around 10 a.m., police and protesters clashed once again.

Children with bullets they collected. Photo: Bhola Paswan

REPORTASJE: BLOKADE

Clashes also occurred in Rajbiraj and other locations. By evening, two more had died from police bullets.

I was in Bhardah in the morning, and found some kids on the street collecting bullets. The black one is a rubber bullet, one said.

Broken glass covers the road. Photo: Bhola Paswan

About a 10 kilometer stretch of the road between Kanchanpur and Bhardah is strewn with broken glass to prevent traffic from moving.

There were no protests in Barmajiya, but security forces caused significant damage around the village. They vandalized at least one paan pasal, street lights, the kitchens of small vendors, and assaulted several Madhesi civilians.

Angry protesters broke parts of a bridge in Barmijhiya, near the camp of Dantakali Battalion of the Armed Police Force. They thought I was a police

The bridge is damaged but still standing. Photo: Bhola Paswan spy and tried to seize my camera. Two trucks full of Armed Police arrived at the scene. After a brief confrontation, the protesters dispersed. Similar scenes were played out in Rupani where they burned a police post, and in Kanchanpur, Rajbiraj, and Bhardah, with tragic consequences. The pro-

Bilde av flammer/ påtent bensin

testers are undeterred and are assembling along Mahendra Highway in the thousands.

Kilde: www.recordnepal.com/wire/battle-mahendra-highway

Rupani in the morning. Photo: Bhola Paswan

Reiser folk til Nepal nå ?

Skrevet av: **Ragnhild Krogvig Karlsen**

Reiseliv er den nest største valutainntjeneren for Nepal, etter gjestearbeidere i utlandet, skriver aksjonen **Reis Nepal**. Nepal er ikke et mål for masseturisme, men har en helt spesiell plass for fjell- og vandreinteresserte, kulturinteresserte og pilgrimer. I årene med borgerkrigen sank andelen turister pr. år, men tok seg fort opp da det ble fred i 2006. I følge Norad, besøkte 500 000 turister landet det året. Etter jordskjelvet som rammet landet i mai 2015, er turistnæringen igjen satt ut av spill. 3,5% av befolkningen jobber innen turistnæringen, som ut over dette har store ringvirkninger. Det betyr at turismen involverer svært mange flere mennesker. Mange lokalmiljøer blir direkte berørt om det kommer noen reisende eller ikke.

Aksjonen Reis Nepal har som mål å skaffe til veie midler over en 2-årsperiode (2015-2017) for å bidra til at reiselivet i Nepal kommer seg på beina så raskt som mulig etter jordskjelvkatastrofen. På aksjonens nettside reisnepal.no, finner du interessant og nyttig informasjon om reiselivets betydning i Nepal og om turisme som bistand, og kontonummer for å støtte aksjonen. Vi skal skrive mer om Reis Nepal i et senere nummer.

-Back on the top of the world

Andreas Kjernald fra Hamro Patrikas redaksjon var i Nepal i september. Der møtte han nepalesere som har sitt levebrød innen turistindustrien. På Tripadvisor dukker det opp et overnattingsted og et navn som stadig får rosende omtaler og fem stjerner. Hvordan har det gått med dem etter jordskjelvet?

Reporter: **Andreas Kjernald**

-Hei, kan du fortelle litt om hvem du er og hva du gjør?

-Det er hyggelig for meg å kunne få introdusere meg selv til Hamro Patrika som Prakash Lama, innehaver av hotellet og trekking-firmaet Tasi Dhargey Inn Pvt. Ltd og Mega Treks & Expedition Pct. Lt. I over ti år har jeg drevet virksomhet i Thamel, Kathmandu, for å vise verden hvor

Prakash Lama driver hotell og reisebyrå i Kathmandu.

fantastisk Nepal er, sier Prakash Lama.

Da jordskjelvet som skåret 7,9 på Richters skala, rystet Kathmandu, var han i Thamel i nærheten av der virksomheten han driver ligger.

TEMA: REIS TIL NEPAL

-Plutselig var det som om bakken forsvant fra der den hadde vært et sekund tidligere. Deretter begynte alt rundt oss å svaie og riste. Heldigvis, gikk det greit med bygningene som lå omkring, inkludert hotellet mitt, forteller han.

Men, gjestene (turister på hotellet), fikk panikk. Hotelleieren tok ansvaret ved å ta dem med til et annet område.

-Deretter, sakte, men sikkert, reiste alle turistene hjem til sine land, og hotellet mitt var tomt. Enda strever jeg hardt med å få virksomheten på beina igjen. Det rammet meg hardt, personlig, så vel som forretningen min og familiens hjem, sier han.

-Hvor viktig mener du turistindustrien er for Nepal? Og hvor viktig er den for deg?

- Å holde turistindustrien i live vil være nøkkelen til gjenoppbygging og overlevelse. Turismen er så viktig for Nepal, fordi den er den største kilden til inntekter fra utlandet. En stor prosent av arbeidsplassene innenfor turisme ligger i de jordskjelvrammete områdene, og det blir sagt at en turist sysselsetter ni mennesker, sier Prakash Lama.

Det har også vært spådd en videre vekst, med stadig økende antall arbeidsplasser og inntektskilder.

-I 2014 rapporterte World Travel and Tourism Council (WTTC) at reiser og turisme ga grunnlag for 487.500 arbeidsplasser, det vil si 3,5 % av den samlede sysselsettingen i Nepal.

Andelen som jobber innen turistnæringen var forventet å stige til 4.0 % i 2015 og øke med 3.0 % per år til 681.000 arbeidsplasser (3.9 % av den samlede sysselsettingen) i 2025. (WTTCs beregninger tar hensyn til hele turistsektoren

i Nepal). Men, dette var før turistene vendte hjem igjen etter jordskjelvet. Beregningene vil sannsynligvis se annerledes ut om vi tar følgene av jordskjelvet i betraktning.

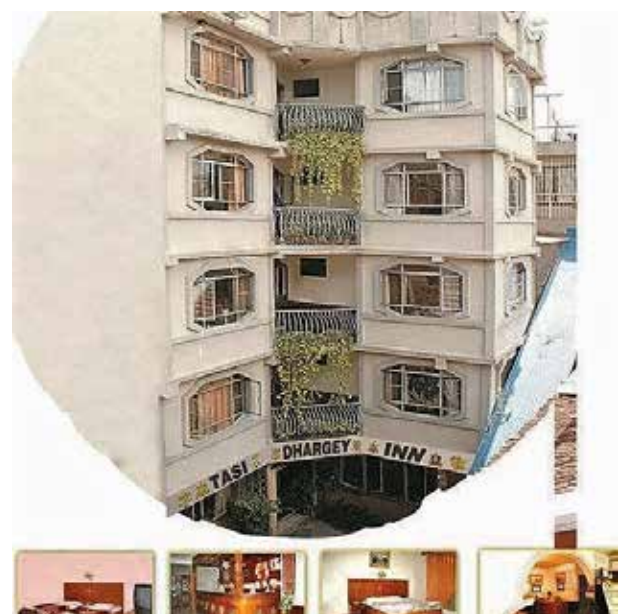
Foruten Kathmandudalen, reiser mange for eksempel til Langtang hvert år, og dette er blant områdene som ble verst rammet av jordskjelvet. Det er ikke bare for turoperatørene det er kritisk når fjellvandrerne blir hjemme.

-Trekking-turismen gir for eksempel inntekter direkte til lokalsamfunn og regioner i distriktet, så for folk som bor der, har turismen veldig stor betydning, sier Prakash Lama.

-Gjøres det noe spesielt for å trekke folk til Nepal igjen?

-Ja, vi har en kampanje hvor vi forsøker å spre budskapet via utenlandske gjester som turistene kan stole på. På samme måte forsøker National Tourism Promotion Committee (NTPC) å formidle til verden gjennom en logo og slagordet NEPAL: BACK-ON TOP OF THE WORLD, sier Lama.

Prakash Lama forteller at Nepal har arbeidet hardt

Tasi Dhargey Inn, hotellet i Thamel i Kathmandu får rosende omtaler på Tripadvisor.

TEMA: REIS TIL NEPAL

med å komme seg og han mener de bygger opp noe som vil være enda bedre enn før.

-Tror du turistene kommer tilbake?

-Ja, turistene kommer etter hvert tilbake til Nepal, særlig de som allerede har vært her flere ganger og ønsker å hjelpe Nepal, sier Prakash Lama.

Han tror mange unødig holdes tilbake fra å reise.

-Fordi mange land for øyeblikket advarer folk mot å reise, får dette innvirkning på reiseforsikringene, for eksempel. Mange sitter også med et negativt inntrykk av at veier og hotell er ødelagt, at det er vanskelig å få tak i mat og vann osv., men det er ikke det som er situasjonen nå, sier han.

Den stolte hotelleieren og turorganisatoren har

gleden i behold og mye å by på.

-Vi er helt trygge, alt er åpent og alt er tilbake til det normale. Nepalerne står klare til å ta i mot turistene. Vi smiler fortsatt, sier han.

-Hva kan folk gjøre for å hjelpe?

-Som jeg sa i sted, så er turisme svært viktig for Nepal. Vær så snill å legge ferien hit og spre positive tanker om Nepal. «Nepal is safe to visit». Det vil være til stor hjelp for Nepal.

Red.anm.: Intervjuet ble gjort før den pågående krisen knyttet til blokaden av varer og drivstoff fra India, og reflekterer derfor situasjonen slik den var da.

-Senket prisene for å lokke lokke turistene tilbake

Andreas Kjernald møtte også entreprenøren Ajit Jung Gurung, som bor i Pokhara. Han forteller om tøffe tider for reiselivsnæringen etter jordskjelvet.

Reporter: Andreas Kjernald

-Jeg driver et reisebyrå og leier ut ferieleiligheter, og har drevet som entreprenør innen turisme i et år nå. Firmaet holder til i turist-hub'en i Pokhara, Lakeside. Dette er yrket mitt, og reiseliv engasjerer meg fordi det er så mye jeg har lyst til å lære. Nettopp turisme gir meg muligheten til det, til å møte og lære av mennesker fra hele verden, forteller Gurung.

Han mener turisme er veldig viktig for Nepal.

-Hvor viktig? Jeg skal gi deg et eksempel: Den østlige delen av Nepal, nærmere bestemt Everestregionen, og den vestlige, nærmere bestemt Annapurnaregionen, er begge velutviklet. Folk er velstående sammenlignet

-Når turistene kommer tilbake får det oss til å føle oss normale igjen, sier Ajit Gurung.

med regionen lengst øst, Kanchenjunga. Årsaken er at turisme gjennom flere tiår har bidratt til at folk i Everest- og Annapurnaregionene har et levebrød knyttet til turismen, og dette har ført til økt velstand for befolkningen. Folk har arbeid

Aijit Gurung driver Aphanta Travels i Pokhara.

i hotell- og restaurantbransjen, som guider, i reisebyråer, flyselskaper, i adventure-selskaper, i tehus langs trekking rutene, eller som bærere, sier Gurung.

Selv har han jo også gjort turisme til sitt yrke og levebrød. Etter jordskjelvet sliter han.

-Firmaet mitt selger feriehjem og reisetjenester til turistene. Men, i år i perioden mai til september, falt inntektene mine med 60 % sammenlignet med samme periode året før. Jordskjelvet rammet meg ikke direkte fysisk sett, men det var et mentalt sjokk og det gikk sterkt følelsesmessig inn på meg. Og selvfølgelig, leiligheten min i Kathmandu, som et byggefirma holder på å bygge, blir forsinket og vil ikke stå ferdig før om enda et år nå, forteller han.

Likevel, den initiativrike entreprenøren fra Pokhara ser positivt på Nepals muligheter til å gjenreise turistnæringen på sikt.

-Jeg er faktisk overrasket over at mange turister kommer tilbake. Vi var alle her så redde i så lang tid, så det å se folk ønske å komme tilbake så fort, var overraskende. Nepal har en mulighet til gjenoppbygging og reposisjonere seg innen turistindustrien, men for øyeblikket er det mange

I Pokhara ønskes turistene velkommen (Foto: Aphanta Travels)

både politiske og økonomiske faktorer som bidrar til å forhindre turister fra å komme til Nepal, sier han.

-Gjør turistselskapene noe for å oppmuntre turistene til å komme tilbake?

-I en god stund ble prisene satt kraftig ned, det ble gitt rabatter på opp til 25 % på f.eks. paragliding og 50 % rabatt på hotellovernattinger og 15-20 % på restaurantene. Nå gis det ikke lenger slik rabatt på hotell og restauranter, men andre typer tjenester kan tjenestetilbyderne tilby rabatt på etter eget skjønn, forteller Gurung.

-Hva kan folk gjøre for å hjelpe Nepal?

-Folk kan gjøre mye for å hjelpe Nepal, men gode intensjoner kan dessverre få negative resultater, hvis man ikke er litt på vakt, sier Gurung.

Han råder spesielt til å være på vakt overfor useriøse organisasjoner som utgir seg for å være barnehjem, men som ikke er det.

-Mange barn blir utsatt for *trafficking*. Foreldre blir lurt til å forlate barna på «barnehjem», som i stedet selger barna videre. Barna blir overlatt til en grusom skjebne, kanskje til død av voksne

TEMA: REIS TIL NEPAL

som tjener penger på donasjoner, sier Gurung. Aijt Gurung tror likevel det ligger mye hjelp i ganske enkelt å reise til Nepal. -Det vil få oss til å føle oss normale igjen, og både den økonomiske og den følelsesmessige belastningen reduseres. Det er mange utenfor Nepal som har hjulpet oss. Støtten de har gitt, er åpenbar for enhver. Vi kan ikke få takket nok for hvor mye støtten, både den økonomiske og den mentale, har hjulpet oss til å komme over krisen, sier Gurung.

Det er mange måter å hjelpe på. Folk kan gi penger til organisasjoner, til veldedighet eller til enkeltpersoner som setter i gang kampanjer for gjenoppbygging.

Red.anm.: Intervjuet ble gjort før den pågående krisen knyttet til blokaden av varer og drivstoff fra India, og reflekterer derfor situasjonen slik den var da.

Rough Guides kåret Nepal til verdens beste land å reise til!

Det britiske selskapet Rough Guides er en av verdens ledende utgivere av reiseinformasjon. De profilerer seg på inspirerende formidling, nøyaktighet, oppdatert og kunnskapsrikt aktuelt innhold om reisemål verden rundt. Nepal ligger nå øverst på The Rough Guide to 2016s topp 10-liste over land i verden du anbefales å besøke i 2016. Dette skriver de:

After a series of devastating earthquakes and aftershocks, Nepal's tourist industry is on the rise again. Though hundreds of thousands have been left homeless, and daily life is not fully back to normal, the country's historic landmarks are slowly being restored. Trekking routes are reopening and the resilient Nepali people are finding their feet. Thoughtfully spent tourist dollars will go a long way here; choosing independent homestays and grass roots tour companies ensures money ends up in local pockets. With varied landscapes – from the Himalayas to jungles inhabited by tigers, elephants and rhinos – Nepal should be your first choice for travel in 2016.

Av andre asiatiske land er kun Sri Lanka med på listen, på 10. plass. På henholdsvis andre og tredje plass kommer Columbia og Cuba.

Se: roughguides.com/best-places/2016/top-10-countries/

NepaliMed Norway fikk årets julegave fra NTNU!

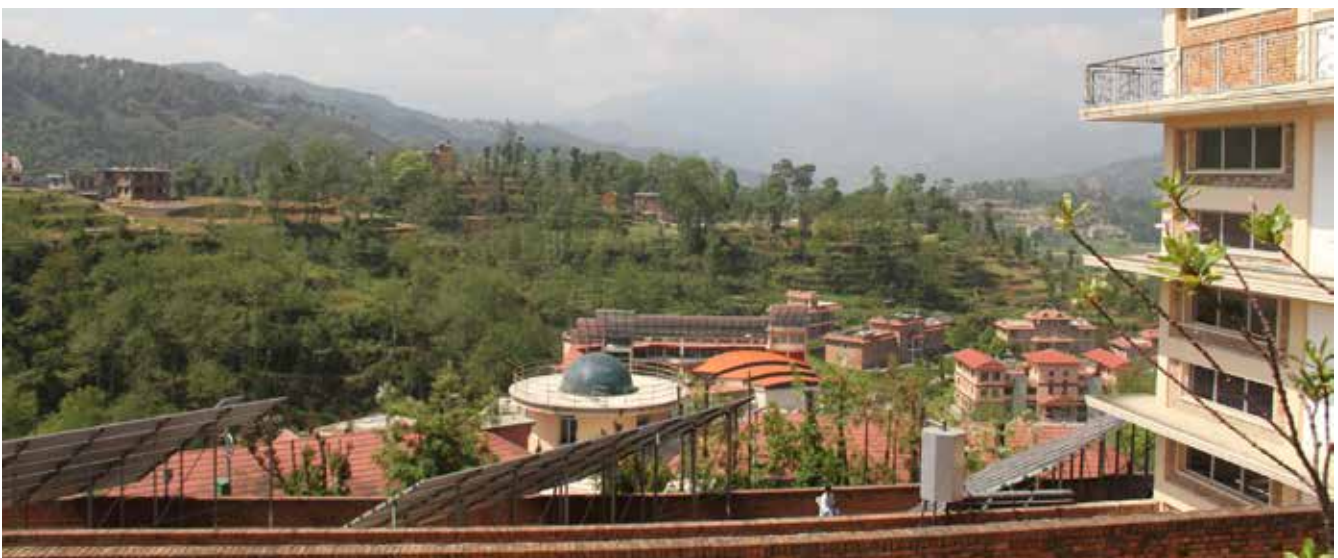
NTNU (Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet) har en tradisjon med hvert år å gi en julegave til en veldedig organisasjon. I år valgte universitetet å gi gaven på 200 000,- til NepaliMed Norway som samler inn penger til støtte for Dhulikhel Hospital i Nepal.

Sykehuset **Dhulikhel Hospital** er unikt. Det er non-governmental og et non-profit universitetssykehus i Nepal med en enestående sosial profil. Det sikrer mot å tilby landets beste pasientbehandling. Sykehuset lar pasientene betale etter evne, for dermed å sikre at høykvalitetsmedisin også kommer de fattigste til gode.

Vil utvide samarbeidet

Det medisinske miljøet ved NTNU og St. Olavs hospital i Trondheim, har siden 2008 arbeidet tett med Dhulikel Hospital og Kathmandu Universitet. Til nå har samarbeidet vært av faglig art med fokus på undervisning, opplæring og forskning. Etter jordskjelvet ble en egen organisasjon, NepaliMed Norway, etablert for å utvide samarbeidet til også å gjelde økonomisk støtte i et langsiktig perspektiv. Organisasjonen har blant annet samlet inn svært ønsket utstyr som kuvøser, anesthesiapparat og overvåkningsutstyr som etter planen skulle fraktes til Dhulikhel Hospital i januar.

Les mer på nettsiden nepalimednorway.no. Der har de også en løpende innsamlingsaksjon.

Dhulikel Hospital drives etter non-profit filosofi.

Foto: Dhulikel Hospital.

TEMA: GJENOPPBYGGING ETTER JORDSKJELVET

1920 Durbar Square med Hari Shankar-pagoden: Hari Shankar pagoden har en sentral posisjon på verdensarvstedet 'Patan Durbar square'. Rett bak pagoden er det en søyle med en skulptur av kong Yoga Narendra Malla. Til høyre på bildet sees Degu Taleju Mandir, som styrtet sammen helt ned til første etasje i jordskjelvet i 1934, men som senere ble bygd opp igjen. Denne gangen, i 2015, ble Degu Taleju Mandir heldigvis bare lettere skadet.

Historisk foto: Fotografiet er tatt av Ganesh Man Chitrakar rundt 1920. Det er basert på en fullskala kontaktkopi av en sølvdekket glassplate som negativ. Negativet blir tatt godt vare på av Kiran Chitrakar, som tidligere har vist sin bevaringsverdige samling av historiske foto fra Kathmandu dalen i NNF.

2015 Durbar square etter jordskjelvets ødeleggelser: Både pagoden og søylen med skulpturen av kong Yoga Narendra Malla raste sammen i jordskjelvet i mai. Foto: Hans C. Bjonness

TEMA: GJENOPPBYGGING ETTER JORDSKJELVET

Hvorfor raste pagodene sammen?

Skrevet av **Hans Christie Bjønness**

«Pagodene er våre – og vi skal gjenoppbygge dem!» Gun Muni Shakya, borger av Patan og en gammel venn, talte fra hjertet da han sa det. Det var da jeg møtte ham i Patan 1. mai i fjor, seks dager etter jordskjelvet.

Den historiske helheten i Patan Durbar Square fikk ett bunnskudd med at Char Narayan og Hari Shankar pagodene raste sammen.

Char Narayan pagoden var fra 1560-årene og den eldste og mest arkaiske pagoden i sitt formspråk. Den var vakker i sin klassiske tyngde og med sine monolittiske steinsviller. Char Narayan sto tilbaketrukket ved siden av Krishna Mandir, mens Hari Shankar pagoden hadde en markant posisjon i helheten rett overfor Patan Durbar med Mul Chowk. Den var dominerende og stor, slank og elegant fra andre halvdel av det syttende århundre.

Sjøbunn eller høytliggende land

Nyatapolapagoden i Bhaktapur sto støtt i jordskjelvet og overlevde også jordskjelvet i 1934, i 1988 og i år. Den er kjent som den største pagoden i Kathmandudalen. Prem Nath Maskey, som er professor i «structural civil engineering» ved Institute of Engineering (IOE), Tribhuvan University (TU), har fortalt at hovedårsaken til Nyatapolas motstandsdyktighet er grunnforhold og fundamentets stabilitet og den symmetriske kvadratiske formen. Grunnforholdene varierer i Kathmandudalen, og er generelt dårlige fordi dalen er gammel sjøbunn. Men, det som er «tar»-land eller høyereliggende land, og som fra gammelt av er brukt som bosetting, er antatt for å

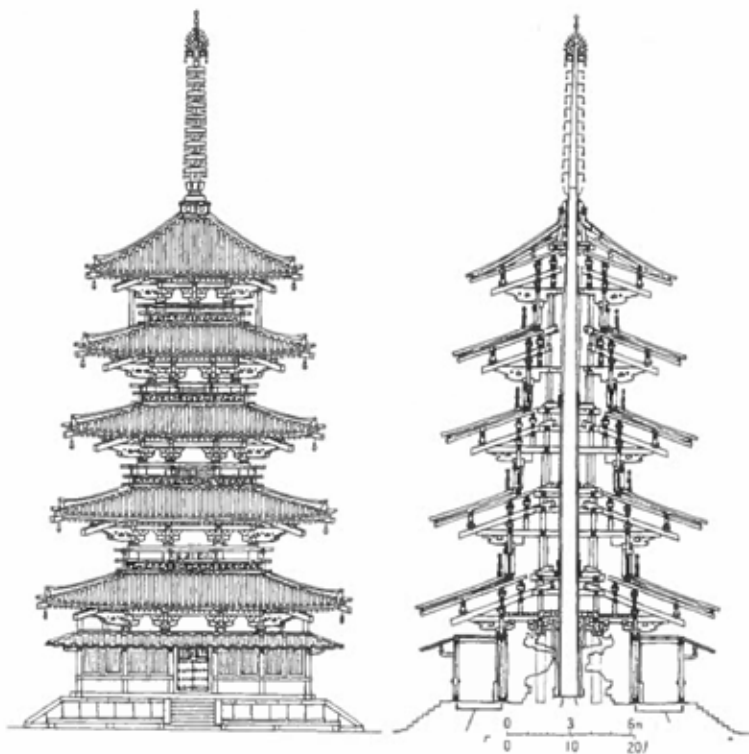
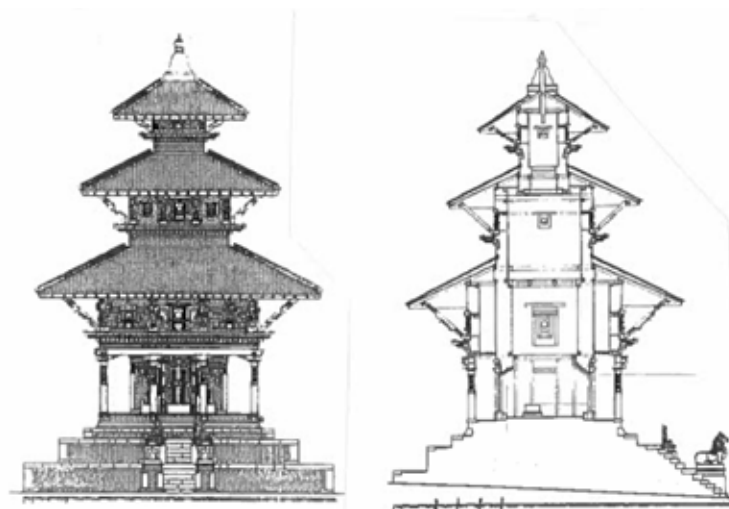
være bedre enn elvebredder («flood plains»).

Kvadratisk eller rektangulær

Formen på pagodene varierer. De kan være kvadratiske og rektangulære, og i noen få tilfeller sekskantete. De kvadratiske tar seismiske sjokk som har ulike retninger bedre. Men, begge pagodene som raste sammen i Patan, og også de to pagodene i Hanuman Dhoka Durbar Square i Kathmandu, hadde den ideelle kvadratiske formen. Et unntak på den kvadratiske formen er Kasta Mandap, det imponerende og store sagnomsuste templet i Kathmandu som også ble totalt ødelagt. Det var rektangulært.

Hvordan bærer murveggene takene?

Sudarshan Raj Tiwari, som var den første professoren i arkitektur i Nepal ved IOE / TU har en forklaringsmodell som går lenger. Begge pagodene i Patan og i Kathmandu falt rett ned. De bikket ikke over ende. Denne observasjonen er interessant. Det sier at fundamentet har vært solid nok, men at det er bygget som ikke har tatt de seismiske kreftene (seismic loads). Det er murveggene i brent tradisjonell tegl med jordmørtel som tar vekten av konstruksjonen og tak. Det tradisjonelle jordtaket er tungt, men hvor jordlaget var tykkere ved mønet for å få en gunstig sentral vektfordeling.

TEMA: GJENOPPBYGGING ETTER JORDSKJELVET**Japansk pagode****Nepalsk pagode****Bærekraft i pagodenes konstruksjon – nepalsk og japansk**

Det er skrevet mye om opphav og sammenhenger mellom stupaer og pagoder i India, Nepal, Kina og Japan. Professor Tiwari's diskusjon i boken 'Temples of Nepal Valley' anbefales å lese.

Både den kinesiske og japanske pagoden er strukturer med en sentral tre-stamme eller kjerne, et fysisk symbol for jord-aksen eller treet. Dette er et japansk buddhistisk tempel med en ren trekonstruksjon. Tegningen viser Horyuji i Nara fra åttende år hundrede.

Den nepalske pagoden har ingen stamme, men er bygget rundt et sentralt hinduistisk offersted, som ritualene krever skal være åpent. Konstruksjonen er med en bærende mur- og trekonstruksjon som gjør dette mulig. Tegningen viser Radha Krishna tempelet (1668), som ble oppmålt og restaurert av Kathmandu Valley Preservation Trust (KVPT) på 1990 tallet.

Tegningene er i samme målestokk.

Kilder: Nishi, Kazuo; Hozumi, Kazuo (1996) What is Japanese architecture? Tokyo: Kodansha international

Tiwari, Sudarshan Raj (2009) Temples of Nepal Valley. Kathmandu: Himal Books

TEMA: GJENOPPBYGGING ETTER JORDSKJELVET

I Malla dynastiets pagoder er det ingen sentral stamme. Dette er forskjellig fra de japanske pagodene. Men murveggene har en rammekonstruksjon som del av veggen, og åpninger med karmen som er murt med ører som del av konstruksjonen. Dette er sentrale element for å styrke veggen, og åpninger. I tillegg er bjelkelaget på ulike nivå gjennomgående, og er med på å danne en fleksibel og avstivet trekonstruksjon av avgjørende betydning for både å kunne ta og også roe ned seismiske krefter og påkjenning på mur- og treverkskonstruksjonen. (Se illustrasjon på neste side)

Men hvorfor sviktet så denne intelligente og velprøvde konstruksjonen over flere hundreår?

Tiwariji ser to primærårsaker: sviktende regulært vedlikehold og ødelagte fleksible treforbindelser («wooden constructive and binding joints»).

Dette er helt sentrale forslag som satte meg på sporet.....!

En oppdagelse fra Sundari Chowk

På 90-tallet jobbet vi med Sundari Chowk, den vakreste av alle gårds plassene og kong Siddhinarasimha Mallas bolig fra tidlig på 1600 tallet. Det var en omfattende «as it is scientific recording», eller det vi også kan kalle en bygningsarkeologisk undersøkelse. Vi målte opp bygningen stein for stein i snitt, plan og fasader – så bygningen kunne gjenoppbygges etter tegningene. I originale og nyere deler av bygget oppdaget vi handlingsregler for bruk av trevirke av forskjellig kvalitet. Alle søyler og karmen var i «sal» (hard tre), mens bjelkelag for jordgulv var i «salla» (furu). Termitter hadde stor appetitt for furuens løsere trevirke, mens sal var langt

mindre angrepet. Termittenes langsomme, men fatale angrep over flere hundre år, sammen med redusert og et ikke regelmessig vedlikehold, var kanskje det som ga nådestøtet.

Men, er dette hele historien?

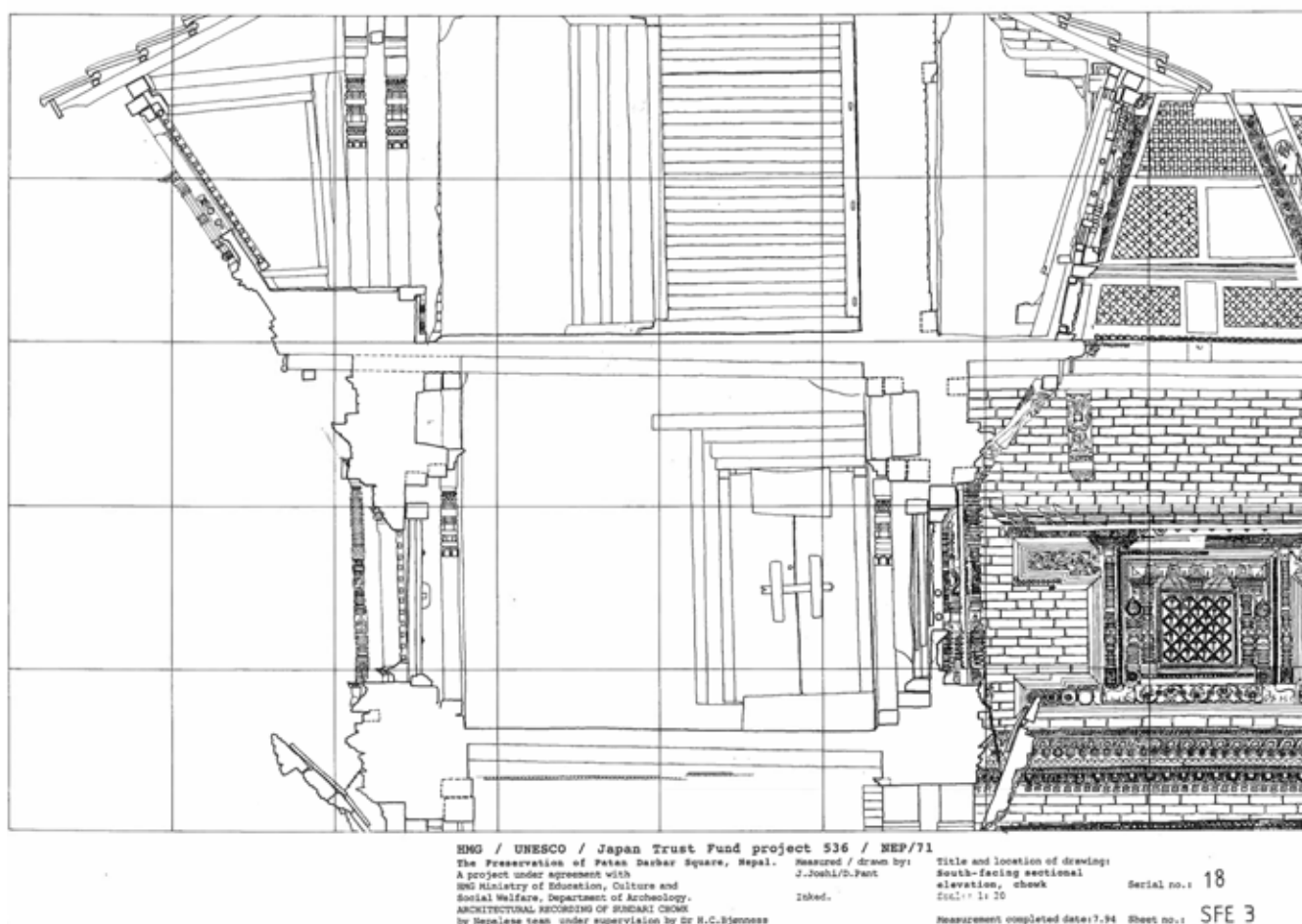
Har den bare en bygningsteknisk side? Var det også samfunnsmessige forhold som utsatte vedlikehold?

Ansvar for gjenoppbygging

Både Gun Munis holdning til nasjonalisert ansvar og Tiwariji's observasjon av manglende vedlikehold tyder på at det kan være langt mer komplekse årsaksforhold. Gun Muni ønsker at gjenoppbyggingen skal styrke lokalsamfunnets rettigheter, men også ansvar, for sine levende religiøse monumenter. De ønsker å ta ansvar for kontinuitet av Malla dynastiets kulturarv og newarenes levende kulturelle og religiøse praksis. Alle pagodene som omtales er innen verdensarvmonumentområder. Når «verdensarv-prosjektet» gjennomføres, er det staten som overtar ansvaret overfor UNESCO. Formelt blir monumentene nasjonalisert og internasjonalsert. Dette er noe som også er en viktig del av diskusjonen rundt våre verdensarvsteder også i Norge, fra begynnelsen med Røros, bryggene i Bergen, helleristningene i Alta og stavkirken i Urnes, og senere ettersom flere steder er kommet til og hvor det er nye konflikter – Vega, Geiranger etc. Kathmandu Valley World Heritage Site ble først etablert i 1979 med syv «monument zones».

Vel, det er ikke fullt så enkelt i Nepal, hele skylden kan ikke legges på umyndiggjøring. Forfallet bygningsmessig og institusjonelt startet med Shah dynastiets maktovertakelse (på samme tid som den franske revolusjon) og med Ranaenes

TEMA: GJENOPPBYGGING ETTER JORDSKJELVET

Tegningen viser konstruksjonsprinsippet som er så sentralt for pagodene. Dette er et snitt fra oppmåling som ble gjort av Sundari Chowk, en del av Patan Durbar, av Taj Mahal-kvalitet og fra samme tid. Det viser hvordan bjelkelag binder den bærende murkonstruksjonen sammen. Men, hva skjer når treet blir angrepet av råte eller termitter? Utskifting er vanskelig og trevirke er kostbart. Mye tyder på at manglende vedlikehold er en av flere årsaker til sårbarhet mot jordskjelv etter flere hundre år.

Kilde: Bjønness, Hans Christie (ed.) (2014) Sundari Chowk. Nepalese Palace Architecture of the 17th Century. Volume II - Architectural Recording. Trondheim: Faculty of Architecture and Fine Art, NTNU

TEMA: GJENOPPBYGGING ETTER JORDSKJELVET

enevelde fra midten av det 19. århundrede i 100 år. Det er endringer i strukturelle eiendomsforhold for fellesskapet som har vært og er vesentlige.

Når Guthi-land forsvinner

Newarenes by-kultur med sine religiøse bygg og templer «pagoder, bahals, bahils, sattals, shikaras» hadde sine institusjoner med sunne driftsmessige prinsipper. Felleskapets bygg hadde eiendomsrett over jordbruksland. Inntekter derfra fra produksjonen gikk til drift, vedlikehold, festivaler og almisse til fattige. De fleste av fellesskapets oppgaver var, og til dels fremdeles er, organisert i «guthis». Dette prinsippet med «guthi-land» ble i hovedsak ødelagt fra og med Shah kongedømmets og Ranaenes nasjonalisering av land. Dette er en prosess som fortsetter i dag med en offisiell «guthi sansthan» som formelt skal ta vare på felles eiendomsressurser, men hvor det er salg og privatisering av verdifulle eiendommer. Nepal er et offer for en ultraliberal markedsøkonomi med investering i land og spekulasjon. Det gjør det ikke bedre at private «guthis» oppløses og land deles, og privatiseres av styrets egne medlemmer. Dette er et trist eksempel på «The Tragedy of the Commons» i nepalsk sammenheng.

Fellesskapets styrke

En gjenoppbygging av pagodene er derfor ikke bare en byggeoppgave, men også en oppgave i å bidra til styrket sosial kapital, i å ivareta

fellesskapets ressurser og å være villig til å gi borgere de rettigheter, men også det ansvar de ønsker å ta del i med store gjenoppbyggings oppgaver. Kulturell kontinuitet og etnisk mangfold er, og har vist seg helt sentralt, i fellesskapets styrke til å bringe samfunnet videre. Kulturarven med pagodene i Kathmandudalen er symboler på verdifullt samhold og en unik, kulturell integritet og identitet. Gun Muni Shakya ønsker at gjenoppbyggingen skal styrke lokalsamfunnets rettigheter, men også ansvar for dets levende religiøse monumenter.

Les mer!

For videre lesning anbefales sterkt professor Sudarshan Raj Tiwaris bok: *Temples of the Nepal Valley*. Den ble publisert av Himal Books i 2009. Den kan bestilles fra Nepal e-mail info@himalbooks.com. Se også www.himalbooks.com. Tiwari kaller pagodene «tiered temples», lagdelte templer, og ikke pagoder. Dette er sentralt for forståelse av deres opprinnelse og funksjon. Boken er også viktig for hans begrunnelse av Kathmandudalens arkitekturarv som unik. Og han tar opp pagodenes sentrale religiøse funksjon som templer. Det har jeg ikke tatt opp her. Det er dessverre fare for at pagodenes tempelfunksjon er redusert som resultat av å bli en del av World Heritage. Flere av pagodene har mistet sin «punjari» (prest) og regelmessige «pujas» («offerings»). Men det er håp om, og tegn på, at jordskjelvet har mobilisert til kulturell og religiøs revitalisering.

Les i neste nummer: TEMA GJENOPPBYGGING fortsetter:

Menneskers rettigheter når byen raser sammen